

ORIENTE
VZHOD
OCCIDENTE
ZAHOD

Predstavitev projekta Oriente Vzhod/ Occidente Zahod – Meja skozi film in zgodovino

Retrospektiva *Oriente Vzhod/ Occidente Zahod – Meja skozi film in zgodovino*, del uradnega programa Evropske prestolnice kulture 2025 v Novi Gorici in Gorici, ponuja filmski vpogled v kompleksno zgodovino obmejne regije Slovenije in Italije. Občinstvo popelje v bogato večkulturno dediščino čezmejnih območij. S pomočjo raznolikega izbora filmov izziva tradicionalno dojetje mej kot preprostih ločnic in jih odkriva kot prostore prehajanja, izmenjav in kulturnega prepletanja.

Večletni projekt, ki ga je Kinoateljje v sodelovanju s številnimi partnerji začel razvijati leta 2022, se je na letnih simpozijih osredotočil na raziskovanje pomena filmskih obzornikov in arhivskega materiala pri podajanju zgodovine, pomena lokalnih filmskih kultur in čezmejnih filmskih praks ter vlogo televizije v širšem čezmejnem prostoru. Program prvega srečanja, katerega pobudnik je bil filmski kritik Lorenzo Codelli, je bil osredotočen na filmsko produkcijo v obdobju med leti 1945-1954. Dosedanje raziskovanje bo nadgradila retrospektiva, ki jo želimo predstaviti evropskemu občinstvu.

Retrospektiva presega zgolj preučevanje zgodovine – odpira dialog o spreminjajoči se vlogi meja v evropski identiteti in kulturni izmenjavi. Ob trenutnih premikih v politični krajini Evrope filmi ne le reflektirajo preteklosti, temveč vabijo k razmisleku o njenem pomenu za sedanjost in prihodnost. Z osvetljevanjem medsebojne povezanosti evropske kulture *Oriente Vzhod/ Occidente Zahod* spodbuja občinstvo, da razmisli, kako meje, zgodovinske in sodobne, še naprej oblikujejo naše kolektivne izkušnje.

S sprejemanjem pristopa brezmejnosti retrospektiva stremi k preseganju delitev in spodbujanju enotnosti – ne z izbrisom meja, temveč z gojenjem prijateljstev skozi dejanje povezovanja onkraj njih.

Izbor filmov

Retrospektiva *Oriente Vzhod/ Occidente Zahod – Meja skozi film in zgodovino* vključuje raznolik nabor igranih filmov, dokumentarcev, animiranih del in filmskih obzornikov. Program, ki ga je kurirala Varja Močnik v sodelovanju s partnerji, raziskuje izkušnje življenja v regiji, ki jo je nekoč delila meja, kjer sta se Slovenija in Italija srečevali na križišču socializma in kapitalizma. Ta geopolitična delitev je globoko zaznamovala območje, filmi v tem izboru pa odražajo, kako so nasprotujoče si ideologije vplivale na kulturno, družbeno in politično dinamiko obmejnih krajev.

Za poglobljeno razumevanje obravnavanih tem smo filme razvrstili v več tematskih sklopov. Takšna struktura omogoča potencialnim mednarodnim partnerjem raziskovanje tem, ki so podobne njihovim lastnim zgodovinskim in sodobnim izkušnjam, ter ponuja prilagojen

razmislek o edinstvenih perspektivah identitete, kulture in zgodovine. Tematski sklopi retrospektive vključujejo vlogo identiteto, migracij, žensk, emancipacijo, nacionalizem, fašizem in razmerja moči – vprašanja, ki so skozi čas globoko zaznamovala regijo.

Poseben poudarek namenjamo tudi sodobnim koprodukcijam med Slovenijo in Italijo, saj te prinašajo sveže poglede in izpostavljajo razvijajoče se odnose med obema državama na področju filma.

Retrospektiva izpostavlja ikonične filmske ustvarjalce, ki so imeli ključno vlogo pri oblikovanju filmske zgodovine Slovenije in Italije. Predstavljena so dela priznanih režiserjev, kot so Štiglic, Babič, Klopčič, Giraldi in Zampa, ter ustvarjalcev mlajših generacij, ki jih je prav tako navdihnila in oblikovala bogata kulturna in zgodovinska dediščina regije, med njimi Medved, Božič, Samani, Sgarbi in drugi.

Dodatni program

Za obogatitev izkušnje občinstva in poglobljeno razumevanje tem, ki jih obravnava retrospektiva, ponujamo dva ključna dodatka, ki predstavljata širši kontekst izbranih filmov.

Prvič, retrospektivo bomo dopolnili s serijo razprav in predstavitev, na katerih bodo sodelovali zgodovinarji, sociologi, filmski teoretiki in filmski ustvarjalci. Ti strokovnjaki bodo ponudili dragocene vpoglede v edinstvene izkušnje skupnosti, ki živijo ob meji, ter raziskali, kako so te skupnosti premagovale izzive večkulturnega sobivanja.

Drugič, ponosno predstavljamo obsežen katalog, ki ne le celovito predstavlja izbrane filme, temveč ponuja tudi globlji vpogled v njihov kontekst. Katalog vključuje eseje zgodovinarjev, filmskih publicistov iz Slovenije in Italije ter omogoča dvojno perspektivo na obravnavane teme retrospektive. Raziskuje vlogo filmskih obzornikov pri oblikovanju javnega mnenja ter ponuja pregled političnih in družbenih sprememb zadnjih 80 let, kot so bile prikazane skozi film. Katalog se osredotoča tudi na prispevek nacionalnih televizijskih hiš, dokumentira skupno kulturno dediščino regije ter razvijajoče se identitete.

Filmi, katalog in razprave skupaj prikazujejo to regijo kot model dvokulturnega sobivanja, ki kaže, kako lahko človečnost, kljub teži zgodovinskih zapletenosti, vztraja in uspeva.

Filmsko potovanje po Evropi

Retrospektiva *Oriente Vzhod/ Occidente Zahod – Meja skozi film in zgodovino* bo svoje potovanje začela marca 2025 s posebnimi projekcijami v Novi Gorici in Gorici, kar bo zaznamovalo začetek širšega raziskovanja po različnih evropskih mestih. To potovanje ponuja edinstveno priložnost za poglobljeno doživljanje bogatih kulturnih in zgodovinskih zgodb, ki so oblikovale naše obmejno območje, ter njihovo vključitev v dialog z novimi evropskimi občinstvi.

K sodelovanju vabimo kinoteke, kinematografe in festivale, da se pridružijo pri predstavitvi te pomembne retrospektive. Preko teh filmov želimo spodbuditi razprave, graditi povezave in poudariti preplet kulture, zgodovine in filma v osrčju Evrope. Retrospektiva ni le praznovanje filma, temveč tudi povabilo k razmisleku o tem, kako so meje, vidne in nevidne, oblikovale našo skupno evropsko izkušnjo.

Za več informacij o projektu, obiščite: www.bordercinema.eu/sl/

Filmska selekcija

Brezmejna srca / Cuori senza frontiere / Boundless Hearts

Življenje v obmejni regiji je zaznamovano z omejitvami fizičnih in idejnih meja, a tudi z inovativnimi in pogumnimi načini, kako meje prehajati in jih presegati. Ljubezen in igra (pa strast in humor) sta bili vselej pomembno orožje ljudi proti temnim sencam vsiljenih meja, ki so uokvirjale njihov vsakdanjik. Igrani, dokumentarni in animirani filmi programa pogosto humorno (in neredko s trpkim priokusom) opisujejo in prikazujejo raznolike okoliščine in načine upora slehernikov, ki jih vodi preprosta, a silovita volja do premikanja pretesnih meja, do brisanja uveljavljenih ločnic.

Cuori senza frontiere, Luigi Zampa, 1950, 80'

Čikorja an' kafe, Dušan Kastelic, 2008, 8'

Tistega lepega dne, France Štiglic, 1962, 83'

Rdeči boogie ali Kaj ti je deklica, Karpo Godina, 1982, 84'

Kje je železna zavesa?, Mako Sajko, 1961, 12'; *35mm*

Spovednica tihotapcev, Anja Medved, 2010, 22'

L'altrove più vicino, Elisabetta Sgarbi, 2017, 50'

Trieste racconta Basaglia, Erika Rossi, 2012, 54'

Trdnjava Evropa / Fortress Europe

Evropa "brez meja" vendarle pogosto predstavlja močno utrjeno trdnjavo, ki marsikomu preprečuje vstop skozi glavni vhod. Film program raziskuje intimne, ekonomske in politične razmere, ki botrujejo prisilnim ali prostovoljnim migracijam, in prikazuje njihove posledice na življenja posameznikov. Evropa je svoja vrata "tujcu" zapirala že nekoč, in danes je tujec postal tudi marsikateri njen državljan.

Po isti poti se ne vračaj, Jože Babič, 1965, 91'

Vesna va veloce, Carlo Mazzacurati, 1996, 92'

Trdnjava Evropa, Želimir Žilnik, 2001, 81'

Tir, Alberto Fasulo, 2013, 90'

Obzornik 670 – Rdeči gozdovi, Nika Autor, 2022, 16'

Trieste è bella di notte, Matteo Calore, Stefano Collizzolli, Andrea Segre, 2023, 75'

Glasovi pokrajini / Loud Landscapes

Program kratkih filmov obravnava naravne značilnosti, ki osupljivo, silovito, tudi neprizanesljivo opredeljujejo človeško izkušnjo prostora in tudi človeka samega. Dokumentarno se rokuje s filmskim eksperimentom, ekspresivne podobe skoraj otipljivo rišejo doživetje prostorov.

Bora su Trieste, Gianni Alberto Vitrotti, 1953, 12'

Il Carso, Franco Giraldi, 1960, 11'

Il Carso, un mondo di pietra, Tino Ranieri - Gianni Alberto Vitrotti, 1961, 16'

Kras – pravljичni svet, Matjaž Klopčič, 1974, 13'

V steklu reke – Balet reke v štirih letnih časih, Andrej Zdravič, 1997, 41'

Njena sled / Her Trail

Ženske na tem področju, ki ga določajo trdi naravni pogoji, dve smrtonosni svetovni vojni in brezkončni trki kultur ter politik, so nosile težka, med seboj prepletena intimna, družinska, ekonomska bremena: univerzalna bremena žensk, mater, sester, Žena ... in za ta prostor značilna bremena, ki so ženske odpravljale na meje preživetja ali pozabe. Igrani in dokumentarni filmi programa razpirajo za prostor značilne zgodbe tega prostora, dokumentarci raziskujejo skupnostne dinamike, osebne zgodbe pa, ki jih pripovedujejo igrani filmi, neredko brišejo meje med stvarno in mistično izkušnjo, ki tesno prepleteni oblikujeta življenje tega prostora.

Zgodbe iz kostanjevih gozdov, Gregor Božič, 2019, 81'

Piccolo Corpo, Laura Samani, 2021, 89'

Abesinija, Karpo Godina, 1999, 17'

Žerjavi letijo na jug, Dorica Makuc, 1975, 32'

I nostri giorni Americani, Chiara Barbo, Andrea Magnani, 2014, 35'

Igor in Rosa, Katja Colja, 2019, 80'

Zavesa je padla / The Curtain Has Fallen

Pred in med 2. svetovno vojno se je zemljevid Evrope močno spremenil in različni politični apetiti so črtali povsem nove meje. A po koncu te vojne je nastopila nova, drugačna vojna, ki je risala spet nove meje: s tako imenovano *hladno vojno* je Italijo in Slovenijo ločila nova meja, ki so jo nekateri videli kot *železno zaveso*. Slovenci in Italijani, ki so prebivali na območju teh meja, so preživljali politike zatiranja in izključevanja. Filmi programa, v večini gre za slovenske in italijanske klasike, živopisno in realistično prikazujejo vsakdanjik prebivalcev čezmejne regije pred, med in po 2. svetovni vojni – prebivalcev, ki so iskali in zahtevali svobodo, neredko v boju na življenje in smrt posameznikov in skupnosti.

Na svoji zemlji, France Štiglic, 1948, 108'

La Città dolente, Mario Bonnard, 1949, 80'

Trst, France Štiglic, 1951, 80'; 35mm

Trieste mia!, Mario Costa, 1951, 95'

Hudodelci, Franci Slak, 1987, 89'

La frontiera, Franco Giraldi, 1997, 107'

Vojna besed ali spoštljiva tišina, Leo Černic, 2020, 2'

Mala apokalipsa – Prostor, ki izginjajo / Little Apocalypse – On Vanishing Of Spaces

Filmi programa se posvečajo raznolikim fizičnim, kulturnim in idejnim prostorom, ki so značilno oblikovali življenje v obmejni regiji, in ki s časom počasi, a zanesljivo izginjajo. Raznolike filmske govorice izrisujejo atmosfere bivalnih in delovnih skupnosti ali raziskujejo odnos do narave, kulture in človeka, ki so krojili življenja generacij, tok časa pa jih oblikuje po podobi napredka. V filme zapisani prostori fizičnih in mentalnih meja, ki jih nihče ne pogreša več, in tudi tisti, katerih neomadeževana moč je, četudi v sledih, živa še danes.

Mala apokalipsa, Alvaro Petricig, 2008, 41'

Avenâl, Anna Sandrini, 2022, 60'

L'ultima spiaggia, Thanos Anastopoulos, Davide Del Degan, 2016, 111'

Trenutek reke, Anja Medved, Nadja Velušček, 2010, 63'

La Fiaba Perduta, Cristian Natoli, Giulio Gattuso, 2019, 45'

Zoran, il mio nipote scemo, Matteo Oleotto, 2013, 110'

Kontakt:

Jasna Pintarič,

Koordinatorica programa retrospektive *Oriente Vzhod/ Occidente Zahod – Meja skozi film in zgodovino*

jasna@kinoatelje.it

Mateja Zorn,

vodja večletnega projekta *Oriente Vzhod/ Occidente Zahod – Meja skozi film in zgodovino*

zorn.mateja@kinoatelje.it

Partnerska mreža: Kinoatelje Gorizia/Nova Gorica; La Cappella Underground, Trieste; Slovenska kinoteka, Ljubljana; La Cineteca del Friuli, Gemona; Slovenski filmski arhiv pri arhivu RS, Ljubljana; Slovenski filmski center, Ljubljana; La Cineteca di Bologna, Bologna; Cinecittà - Archivio storico Luce, Roma; Österreichisches Filmmuseum (Austrian Film Museum), Vienna

